

**Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.
"Działalność antyreżimowa środowiska kibiców piłkarskich w PRL w latach 70.
i 80. XX wieku"**

Wzajemne przenikanie się sportu oraz polityki jest powszechne, ale i nieuniknione. Trudno byłoby nawet wskazać początek tego zjawiska, ale jego apogeum niewątpliwie przypadło na XX wiek. Futbol od dawna pełni jednak ważne funkcje społeczne. Jednym z przejawów takiego stanu rzeczy jest aktywność kibiców na trybunach. Wbrew stereotypom, widownia stadionu stanowi na ogół odbicie całego społeczeństwa, a samo miejsce pełni również funkcję katalizatora emocji, co często widać współcześnie. Tak było też np. w PRL w latach 70. i 80. na stadionie Lechii Gdańsk, gdzie kibice biało-zielonych mogli wyrazić swój sprzeciw wobec ówczesnej władzy. Subkultura kibicowska oraz zjawisko chuligaństwa stadionowego rozwijały się w Polsce odmiennie od tego, co można było zauważyć w Europie Zachodniej. System komunistyczny odcisnął mocne piętno na Europie Środkowo-Wschodniej, co nie pozostało bez wpływu na ruch kibicowski.

Przedmiotem pracy doktorskiej jest zbadanie przyczyn, skali, sposobów oraz konsekwencji działalności antyreżimowej środowiska kibiców piłkarskich w latach 70. i 80. XX wieku w PRL ze szczególnym uwzględnieniem Gdańska. To właśnie na trybunach obiektu przy ul. Traugutta wznoszono antyrządowe hasła. To tam odbyła się najstraszniejsza manifestacja na cześć Lecha Wałęsy podczas meczu Lechii Gdańsk z włoskim Juventusem Turyn. Ludzie, którzy zasiadali na tym obiekcie, tworzyli „Solidarność”, zaś wielu kibiców było jej „zbrojnym ramieniem”. W efekcie każdy mecz kończył się ogromną demonstracją polityczną, której nie mogła zapobiec ówczesna władza. Pierwsze przejawy sprzeciwu wobec komunistycznych władz pojawiły się na trybunach stadionu przy ul. Traugutta już w latach 70., ale dopiero po wprowadzeniu stanu wojennego, w pełni uaktywnił się fenomen działań antyreżimowych. W latach 1982-1989 stadion Lechii Gdańsk był jednym z trzech miejsc, które można uznać za bastiony wolności na Wybrzeżu.

Praca doktorska została podzielona na pięć rozdziałów, poprzedzonych Wstępem i podsumowanych w Zakończeniu. Pierwszy rozdział ma charakter teoretyczny. Reżim komunistyczny został w nim ukazany jako reżim niedemokratyczny. W rozdziale tym opisano pojęcia autorytaryzmu i totalitaryzmu, a także scharakteryzowano reżim komunistyczny, który na tle innych totalitaryzmów wyróżniał się specyficznymi cechami. Przedstawiono także formy działalności antyreżimowej, które zostały podzielone na dwie grupy – z użyciem przemocy oraz bez niej.

Drugi rozdział zawiera opis realiów społeczno-politycznych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej lat 70. i 80. Autor podzielił go na trzy aspekty: polityczny, gospodarczy oraz społeczno-kulturowy.

W trzecim rozdziale ukazano relacje polityki i sportu do 1989 roku, jak również pokazano, że ich wzajemne przenikanie się jest powszechne, ale i nieuniknione. Podjęto także próbę odpowiedzi na pytanie, dlaczego kibice w ogóle przychodzą na obiekty sportowe. W rozdziale wskazano także przykłady instrumentalizacji sportu – hitlerowskiej III Rzeszy, faszystowskich Włoch, czy Związku Sowieckiego. Przedstawiono również sport, jako jedno z pól światowego konfliktu pomiędzy państwami socjalistycznymi, a krajami kapitalistycznymi.

W rozdziale czwartym zaprezentowano metodologię badań własnych. Scharakteryzowano w nim polski ruch kibicowski – ukazano jego genezę i ewolucję. W rozdziale tym przedstawiono także założenia badawcze: opisano pytania i hipotezy badawcze, jak również technikę badawczą. Opisano tu także dobór respondentów i ich charakterystykę.

W ostatnim, piątym rozdziale, została podjęta analiza wywiadów. Pozwoliła ona na wskazanie działań opozycyjnych kibiców Lechii Gdańsk w latach 70. i 80. XX wieku. W rozdziale ukazano związek rozmówców z Lechią Gdańsk oraz przyczyny ich antyreżimowego zaangażowania. W rozdziale przedstawiono także wzajemne relacje pomiędzy największą młodzieżową organizacją opozycyjną lat. 80 – Federacją Młodzieży Walczącej a kibicami Lechii Gdańsk. Zaprezentowano również konkretne przykłady działalności antyreżimowej kibiców.